Karta bezpečnostných údajov

podľa nariadenia (ES) č. 1907/2006

ADDINOL Pole Position High Speed 2T

ODDIEL 1: Identifikácia látky/zmesi a spoločnosti/podniku

1.1. Identifikátor produktu

ADDINOL Pole Position High Speed 2T

1.2. Relevantné identifikované použitia látky alebo zmesi a použitia, ktoré sa neodporúčajú

Použitie látky/zmesi

Motorový olej.

1.3. Údaje o dodávateľovi karty bezpečnostných údajov

Výrobca

Firma:	ADDINOL Lube Oil GmbH Gebäude 4609	
Ulica:	Am Haupttor	
Miesto:	D-06237 Leuna	
Telefón:	+49 (0) 3461 845-0	Telefax: +49 (0) 3461 845-555
E-mail:	info@addinol.de	
Partner na konzultáciu:	Application Technology	
Internet:	www.addinol.de	
Informačné oddelenie:	ADDINOL Application Technology	

Dodávateľ

Firma:	ADDINOL Central Europe s.r.o. organizačna zloţka Slovakia
Ulica:	B. Nemcovej 8
Miesto:	SK-811 04 Bratislava
Telefón:	+ 421 2 20 545 125
E-mail:	info@addinol.sk

1.4. Núdzové telefónne číslo: Narodné toxikologické informačné centrum (NTIC) +421 254 77 41 66

ODDIEL 2: Identifikácia nebezpečnosti

2.1. Klasifikácia látky alebo zmesi

Nariadenia (ES) č. 1272/2008

Zmes nie je klasifikovaná ako nebezpečná podľa nariadenia (ES) č. 1272/2008.

2.2. Prvky označovania

Nariadenia (ES) č. 1272/2008

Zvláštne značenie u špeciálnych zmesí

EUH210 Na požiadanie možno poskytnúť kartu bezpečnostných údajov.

Ďalšie pokyny

Produkt podľa smerníc ES alebo príslušných národných zákonov nepodlieha povinnému označovaniu.

2.3. Iná nebezpečnosť

Dlhší/opakovaný kontakt s pokožkou môže spôsobiť odmastenie pokožky a viesť k dermatitis.
Vytečený produkt nenechajte vsiaknúť do podlahy.
Produkt sa nesmie nekontrolovateľne dostať do životného prostredia.

ODDIEL 3: Zloženie/informácie o zložkách

3.2. Zmesi

Relevantné ingrediencie

žiadne/žiadny (podľa nariadenia (ES) č. 1907/2006 (REACH))

Ďalšie inštrukcie

DMSO-Extract < 3 %; IP 346. Systém klasifikácie: Klasifikácia je v súlade s platným zoznamom klasifikácií ES a je doplnená informáciami z odbornej literatúry a informáciami od spoločnosti.

ODDIEL 4: Opatrenia prvej pomoci

4.1. Opis opatrení prvej pomoci

Všeobecné inštrukcie

Sebaochrana zdravotníkov prvej pomoci. Vymeňte kontaminované oblečenie. Nedávajte si do nohavicových vreciek čistiace handry napustené produktom.

Pri vdýchnutí

Postihnutého preneste na čerstvý vzduch. Postihnutého preneste na kľudné miesto a udržujte ho v teple. Pri pretrvávajúcich ťažkostiach vyhľadajte lekára.

Pri kontakte s pokožkou

Po kontakte s pokožkou je potrebné ju umyť veľkým množstvom Voda a mydlo. Vymeňte kontaminované oblečenie. Pri podráždení pokožky vyhľdajte lekára.

Pri kontakte s očami

Okamžite vypláchnite tečúcou vodou otvorené viečko po dobu 10 až 15 minút. Následne vyhľadať očného lekára.

Pri požití

Nevyvolávajte zvracanie.

Vypláchnite ústa dôkladne vodou. Okamžite privolajte lekára.

4.2. Najdôležitejšie príznaky a účinky, akútne aj oneskorené

Nie sú k dispozícii žiadne informácie.

4.3. Údaj o akejkoľvek potrebe okamžitej lekárskej starostlivosti a osobitného ošetrenia

Prvá pomoc, dekontaminácia, symptomatické liečenie.

ODDIEL 5: Protipožiarne opatrenia

5.1. Hasiace prostriedky

Vhodné hasiace prostriedky

Pena. Hasiaci prášok. Kysličník uhličitý (CO2). Prúd vody.

Nevhodné hasiace prostriedky

Prudký vodný trysk.

5.2. Osobitné druhy nebezpečnosti vyplývajúce z látky alebo zo zmesi

Pri požiari môžu vznikať: Oxid uhoľnatý Kysličník uhličitý (CO2). Oxidy síry. oxid fosforečný. Oxidy dusíka (NOx). sadza.

5.3. Pokyny pre požiarnikov

Pri požiari: Používať respirátor nezávislý na okolitom vzduchu.

Ďalšie inštrukcie

Hasiace opatrenia prispôsobiť podmienkam prostredia. Na ochranu osôb a chladenie nádob nasadiť v ohrozenej oblasti striekajúci prúd vody. V prípade požiaru alebo výbuchu nevdychujte výpary. Kontaminovanú hasiacu vodu zbierajte oddelene. Zabrániť úniku do kanalizácie a vôd.

ODDIEL 6: Opatrenia pri náhodnom uvoľnení

6.1. Osobné bezpečnostné opatrenia, ochranné vybavenie a núdzové postupy

Všeobecné pokyny

Mimoriadne nebezpečenstvo v dôsledku vytečenia/rozliatia produktu. Odstráňte všetky zdroje vznietenia. Pri pôsobení plynov, prachov a aerosólov je potrebné používať ochranu dýchania. Zabráňte kontaktu s pokožkou, očami a odevom.

6.2. Bezpečnostné opatrenia pre životné prostredie

Zabrániť úniku do kanalizácie a vôd. V prípade úniku plynu alebo preniknutia do podzemných vôd, pôd alebo do kanalizácii, informujte príslušné úrady. Zabráňte plošnej expanzii (napr. zahradením alebo blokovaním oleja).

6.3. Metódy a materiál na zabránenie šíreniu a vyčistenie

Ďalšie informácie

Pozbierať materiálom absorbujúcim tekutiny (piesok, štrk, kyselinový a univerzálny viazač). S pozbieraným materiálom zaobchádzajte podľa odseku likvidácie odpadu. Znečistené predmety a podlahu dôkladne očistite podľa predpisov pre životné prostredie.

6.4. Odkaz na iné oddiely

Bezpečná manipulácia: pozri oddiel 7
Osobná ochrana: pozri oddiel 8
Oddiel 12: Ekologické informácie
Likvidácia: pozri oddiel 13

ODDIEL 7: Zaobchádzanie a skladovanie

7.1. Bezpečnostné opatrenia na bezpečné zaobchádzanie

Inštrukcie na bezpečnú manipuláciu

Pracujte na dobre vetranom mieste alebo s dýchacím filtrom. Vyhnite sa tvorbe olejovej hmly. Pri otvorenom styku sa majú podľa možnosti použiť zariadenia s lokálnym odsávaním. Zabráňte kontaktu s pokožkou, očami a odevom.

Inštrukcie na ochranu pred vznikom požiaru a výbuchu

Uchovávajte mimo dosahu zdrojov zapálenia - Zákaz fajčenia.

Pokyny týkajúce sa všeobecnej hygieny v pracovnom prostredí

Pred prestávkami a po skončení práce si umyte ruky. Okamžite si vyzlečte kontaminovaný odev. Znečistené časti odevu pred opakovaným použitím vyperte. Na pracovisku nejesť, nepiť, nefajčiť a nesmrkať.

7.2. Podmienky na bezpečné skladovanie vrátane akejkoľvek nekompatibility

Požiadavky na skladovacie priestory a nádoby

Balenia udržujte v suchu a zatvorené z dôvodu zabránenia znečisteniu a absorpcii vlhkosti. Uchovávajte nádobu tesne uzavretú na chladnom mieste.

Pokyny k spoločnému skladovaniu

Uchovávajte mimo dosahu potravín, nápojov a krmív pre zvieratá.
Zdržovať sa od: Oxidačné činidlo

Ďalšie informácie o podmienkach skladovania

Odporúčaná skladovacia teplota: 5 - 40°C
Chrániť pred: horúčava. UV-žiarenie/slnečné svetlo. mráz.

7.3. Špecifické konečné použitie, resp. použitia

Motorový olej. Podrobné informácie: pozri technické informácie.

ODDIEL 8: Kontroly expozície/osobná ochrana

8.1. Kontrolné parametre

Najvyššie prípustné expozičné limity chemických faktorov v pracovnom ovzduší

Č. CAS	Chemická látka	ppm	mg/m³	vlá/cm³	NPEL	Pôvod
98-54-4	p-terc-Butylfenol (ptBP)	0,08	0,5		priemerný	

Biologické medzné hodnoty

Č. CAS	Chemická látka	Zisťovaný faktor Biologický expozičný test	Pripustná hodnota	Vyšetrovaný materiál	Čas odberu vzorky
98-54-4	p-terc-Butylfenol (ptBF)	ptBF	2 mg/l	M	b

Ďalšie upozornenia

Odporúčané hygienické limity pre olejovú hmlu
TWA: 5 mg/m3
STEL: 10 mg/m3

Zmes obsahuje bezvýznamné množstvo zložiek s právne stanovenými limitmi expozície.

8.2. Kontroly expozície

Primerané technické zabezpečenie

Zaistite dostatočné vetranie a bodové odsávanie na kritických miestach.

Individuálne ochranné opatrenia, ako napríklad osobné ochranné prostriedky

Ochrana očí/tváre

Tesné uzavrené ochranné okuliare. DIN-/EN-normy: DIN EN ISO 16321

Ochrana rúk

Overené ochranné rukavice k noseniu: DIN-/EN-normy: EN ISO 374

Doba nosenia pri stálom kontakte: 480 min
Vhodný materiál: NBR (nitrilový kaučuk).
Hrúbka rukavicového materiálu: 0.7 mm.

Doba nosenia pri príležitostnom kontakte (striekance): 30 min
Vhodný materiál: NBR (nitrilový kaučuk).
Hrúbka rukavicového materiálu: 0.4 mm

Preventívna ochrana pokožky pleťovým krémom.

Ochrana pokožky

Noste vhodný ochranný odev. Vymeňte kontaminované oblečenie. Nedávajte si do nohavicových vreciek handry napustené produktom.

Ochrana dýchacieho ústrojenstva

Keď nie je možné technické odsávanie alebo vetranie vzduchu alebo je nedostačujúce, musia byť použité ochranné dýchacie zariadenia. Ochrana dýchacích ciest s filtrami proti plynom a parám s bodom varu vyšším ako 65°C - typ A: A1: <1000 ppm; A2: <5000 ppm; A3: <10000 ppm.

ODDIEL 9: Fyzikálne a chemické vlastnosti

9.1. Informácie o základných fyzikálnych a chemických vlastnostiach

Fyzikálny stav:	kvapalný
Farba:	zelený
Zápach:	charakteristický
Prahová hodnota zápachu:	nie je stanovené

	Metóda
Teplota topenia/tuhnutia:	Nie sú k dispozícii žiadne dáta

Teplota varu alebo počiatočná teplota varu a rozmedzie teploty varu:	nie je stanovené	
Horľavosť:	Nie sú k dispozícii žiadne dáta	
Dolný limit výbušnosti:	Nie sú k dispozícii žiadne dáta	
Horný limit výbušnosti:	Nie sú k dispozícii žiadne dáta	
Teplota vzplanutia:	>270 °C	DIN EN ISO 2592
Teplota samovznietenia:	Nie sú k dispozícii žiadne dáta	
Teplota rozkladu:	Nie sú k dispozícii žiadne dáta	
Hodnota pH:	nepoužiteľné	
Kinematická viskozita: (pri 100 °C)	18,8 mm²/s	ASTM D 7042
Rozpustnosť vo vode:	prakticky nerozpustný	
Rozpustnosť v iných rozpúšťadlách		
Nie sú k dispozícii žiadne dáta		
Rozdeľovacia konštanta:	Nie sú k dispozícii žiadne dáta	
Tlak pary:	Nie sú k dispozícii žiadne dáta	
Hustota (pri 15 °C):	0,884 g/cm³	DIN 51757
Relatívna hustota pár:	Nie sú k dispozícii žiadne dáta	
Vlastnosti častíc:	Nie sú k dispozícii žiadne dáta	

9.2. Iné informácie

Informácie týkajúce sa tried fyzikálnej nebezpečnosti

Výbušné vlastnosti

Nie sú k dispozícii žiadne dáta

Teplotu samovznietenia

tuhá látka:	Nie sú k dispozícii žiadne dáta
plyn:	Nie sú k dispozícii žiadne dáta

Oxidačné vlastnosti

Nie sú k dispozícii žiadne dáta

Ostatné bezpečnostné charakteristiky

Relatívna rychlosť odparovania:	Nie sú k dispozícii žiadne dáta	
Pourpoint:	-24 °C	ASTM D 7346

ODDIEL 10: Stabilita a reaktivita

10.1. Reaktivita

Výrobok je stály pri skladovaní pri normálnych teplotách okolia.

10.2. Chemická stabilita

Zmes je chemicky stabilná pri odporúčaných podmienkach skladovania, použitia a teploty.

10.3. Možnosť nebezpečných reakcií

Nie sú známe žiadne nebezpečné reakcie.

10.4. Podmienky, ktorým sa treba vyhnúť

Pozri kapitolu 7 Nie sú potrebné žiadne opatrenia nad rámec.

Neprehrievajte pre zamedzenie tepelného rozkladu zmesi.

10.5. Nekompatibilné materiály

Reaguje s :Oxidačné činidlo, silný Kyselina.

10.6. Nebezpečné produkty rozkladu

Pri požiari môžu vznikať: Oxid uhoľnatý Kysličník uhličitý (CO2). Oxidy dusíka (NOx). Oxidy síry. sadza.

ODDIEL 11: Toxikologické informácie

11.1. Informácie o triedach nebezpečnosti vymedzených v nariadení (ES) č. 1272/2008

Akútna toxicita

Na základe dostupných údajov nie sú kritériá klasifikácie splnené.
Netestovaná zmes.

ATEmix vypočítaný

ATE (orálne) > 2000 mg/kg; ATE (dermálne) > 2000 mg/kg; ATE (inhalačne výpary) > 20 mg/l; ATE (inhalačne prach/hmla) > 5 mg/l

Žieravosť a dráždivosť

Žieravosť/dráždivosť kože: Na základe dostupných údajov nie sú kritériá klasifikácie splnené.
Vážne poškodenie očí/podráždenie očí: Na základe dostupných údajov nie sú kritériá klasifikácie splnené.

Senzibilizačny účinok

Na základe dostupných údajov nie sú kritériá klasifikácie splnené.

Karcinogénne, mutagénne ako aj schopnosť reprodukcie ohrozujúce účinky

Mutagenita zárodočných buniek: Na základe dostupných údajov nie sú kritériá klasifikácie splnené.
Karcinogenita: Na základe dostupných údajov nie sú kritériá klasifikácie splnené.
Reprodukčná toxicita: Na základe dostupných údajov nie sú kritériá klasifikácie splnené.

Toxicita pre špecifický cieľový orgán (STOT) - jednorazová expozícia

Na základe dostupných údajov nie sú kritériá klasifikácie splnené.

Toxicita pre špecifický cieľový orgán (STOT) - opakovaná expozícia

Na základe dostupných údajov nie sú kritériá klasifikácie splnené.
Dlhší/opakovaný kontakt s pokožkou môže spôsobiť odmastenie pokožky a viesť k dermatitis.

Aspiračná nebezpečnosť.

Na základe dostupných údajov nie sú kritériá klasifikácie splnené.

Specifické účinky pri pokusoch na zvieratách

Nie sú k dispozícii žiadne dáta

11.2. Informácie o inej nebezpečnosti

Vlastnosti endokrinných disruptorov (rozvracačov)

nepoužiteľné

ODDIEL 12: Ekologické informácie

12.1. Toxicita

Na základe dostupných údajov nie sú kritériá klasifikácie splnené.
Nie sú k dispozícii žiadne dáta

Netestovaná zmes.

12.2. Perzistencia a degradovateľnosť

Nie je ľahko biologicky odbúrateľný (podľa OECD-kritérií). Zabrániť úniku do kanalizácie a vôd.

12.3. Bioakumulačný potenciál

Nie sú k dispozícii žiadne dáta

12.4. Mobilita v pôde

V dôsledku slebej rozpustnosti vo vode bol produkt v biologickom oddeľovači ďalej mechanicky oddeľovaný.

12.5. Výsledky posúdenia PBT a vPvB

Látky v zmesi nespĺňajú kritériá PBT/vPvB podľa REACH, príloha XIII.

12.6. Vlastnosti endokrinných disruptorov (rozvracačov)

Tento výrobok neobsahuje látku, ktorá má vlastnosti endokrinných disruptorov vo vzťahu k iným ako cieľovým organizmom, pretože žiadna zložka nespĺňa dané kritériá.

12.7. Iné nepriaznivé účinky

Nie sú k dispozícii žiadne dáta

Všeobecné údaje

Produkt sa nesmie nekontrolovateľne dostať do životného prostredia.

ODDIEL 13: Opatrenia pri zneškodňovaní

13.1. Metódy spracovania odpadu

Informácie o zneškodňovaní

Nesmie sa likvidovať spolu s odpadom z domácností. Zabrániť úniku do kanalizácie a vôd.

Kľúč odpadu produktu

130206 ODPADY Z OLEJOV A KVAPALNÝCH PALÍV (OKREM JEDLÝCH OLEJOV A ODPADOV UVEDENÝCH V KAPITOLÁCH 05, 12 A 19); Odpadové motorové, prevodové a mazacie oleje; syntetické motorové, prevodové a mazacie oleje; nebezpečný odpad

Likvidácia nevyčistených obalov a doporučené čistiace prostriedky

Kontaminované balenia sa musia vyprázdniť bezo zvyšku a môžu byť opätovne použité po náležitom vyčistení. Odpad zlikvidujte podľa úradných predpisov. Balenia, ktoré sa nedajú očistiť, sú k likvidácii.

ODDIEL 14: Informácie o doprave

Pozemná doprava (ADR/RID)

14.1. Číslo OSN alebo identifikačné číslo:	-
14.2. Správne expedičné označenie OSN:	-
14.3. Trieda, resp. triedy nebezpečnosti pre dopravu:	-
14.4. Obalová skupina:	-

Vnútrozemská lodná doprava (ADN)

14.1. Číslo OSN alebo identifikačné číslo:	-
14.2. Správne expedičné označenie OSN:	-
14.3. Trieda, resp. triedy nebezpečnosti pre dopravu:	-
14.4. Obalová skupina:	-

Námorná preprava (IMDG)

14.1. Číslo OSN alebo identifikačné číslo:	-
14.2. Správne expedičné označenie OSN:	-
14.3. Trieda, resp. triedy nebezpečnosti pre dopravu:	-
14.4. Obalová skupina:	-

Vzdušná preprava ICAO-TI a IATA-DGR

14.1. Číslo OSN alebo identifikačné číslo:	-
14.2. Správne expedičné označenie OSN:	-
14.3. Trieda, resp. triedy nebezpečnosti pre dopravu:	-
14.4. Obalová skupina:	-

14.5. Nebezpečnosť pre životné prostredie

NEBEZPEČNOSŤ PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE: Nie

14.6. Osobitné bezpečnostné opatrenia pre užívateľa

Ak nie je stanovené inak, musia byť dodržané všeobecné opatrenia pre bezpečnú prepravu.

14.7. Námorná preprava hromadného nákladu podľa nástrojov IMO

Žiaden nebezpečný tovar v zmysle predpisov o preprave.

ODDIEL 15: Regulačné informácie

15.1. Nariadenia/právne predpisy špecifické pre látku alebo zmes v oblasti bezpečnosti, zdravia a životného prostredia

Regulačné informácie EÚ

Obmedzenia použitia (REACH, príloha XVII):

Záznam 75

Národné predpisy

Trieda ohrozenia vody (D): 1 - slabo znečisťuje vodu

15.2. Hodnotenie chemickej bezpečnosti

Hodnotenia chemickej bezpečnosti neboli vykonané pre látky v tejto zmesi.

ODDIEL 16: Iné informácie

Zmeny

Táto karta bezpečnostných údajov obsahuje zmeny oproti predchádzajúcej verzii v oddieli(och): 2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,16.

Skratky a akronymy

Skratky a akronymy pozri v ECHA: Usmernenia k požiadavkám na informácie a k hodnoteniu chemickej bezpečnosti, kapitola R.20 (zoznam pojmov a skratiek).
ADR - Európska dohoda o medzinárodnej cestnej preprave nebezpečného tovaru; ADN - Európska dohoda o medzinárodnej preprave nebezpečného tovaru po vnútrozemských vodných cestách; ASTM - Americká spoločnosť pre testovanie materiálov; ATE - odhad akútnej toxicity; napr. - telesná hmotnosť; CAO – Iba nákladné lietadlá; CAS – Služba chemických pohľadov; CMR - karcinogén, mutagén alebo reprodukčná toxicita; DIN - norma Nemeckého inštitútu pre normalizáciu; DNEL – odvodená hladina bez nepriaznivých účinkov; DOT - Oddelenie dopravy; DSL – Kanadský zoznam domácich látok; EG - Európska únia; EN - európske normy; GHS – Globálne harmonizovaný systém; SLP - Správna laboratórna prax; HMIS – systém identifikácie nebezpečných materiálov; IARC – Medzinárodná agentúra pre výskum rakoviny; IATA – Medzinárodná asociácia leteckých dopravcov; IC50 - polovica maximálnej inhibičnej koncentrácie; ICAO - Medzinárodná organizácia civilného letectva; IMDG – Medzinárodný námorný predpis pre prepravu nebezpečného tovaru; IMO - Medzinárodná námorná organizácia; ISO - Medzinárodná organizácia pre normalizáciu; LC50 - Smrteľná koncentrácia pre 50 % populácie v teste; LD50 - Smrteľná dávka pre 50 % testovanej populácie (medián smrteľnej dávky); MARPOL - Medzinárodný dohovor o zabránení znečisťovania morí z lodí; MSHA – Správa bezpečnosti a ochrany zdravia v baniach; n;o;s; - Nešpecifikované inak; NFPA - Národná asociácia požiarnej ochrany; NO(A)EC - Koncentrácia bez pozorovaného (nepriaznivého) účinku; NO(A)EL – Hodnota dávky bez pozorovaného (nepriaznivého) účinku; NOELR - miera zaťaženia bez pozorovateľného nepriaznivého účinku; NTP - Národný toxikologický program; OECD - Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj; PBT – perzistentná, bioakumulatívna a toxická látka; (Q)SAR – (Kvantitatívny) vzťah medzi štruktúrou a činnosťou; RCRA - Zákon o ochrane a obnove zdrojov; REACH - Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemikálií; RID – Poriadok pre medzinárodnú železničnú prepravu nebezpečného tovaru; RQ - Vykazované množstvo; SADT - teplota samovoľného rozkladu; SARA - Zákon o dodatkoch a re-autorizácii superfondov; SDS - Karta bezpečnostných údajov; TSCA – Zákon o kontrole toxických látok (Spojené štáty americké); UN - Organizácia spojených národov; vPvB - Veľmi perzistentné a veľmi bioakumulatívne

Doslovné znenie H- a EUH-viet (Číslo a kompletný text)

EUH210 Na požiadanie možno poskytnúť kartu bezpečnostných údajov.

Ďalšie informácie

Zmes je klasifikovaná ako nie nebezpečná v zmysle nariadenia (ES) č. 1272/2008 [CLP].

Údaje v tejto karte bezpečnostných údajov zodpovedajú najlepším zmalostiam našich súčasných poznatkov, vydaných tlačou. Infomácie v tejto karte bezpečnostných údajov Vám majú poskytnúť podklady pre bezpečné zaobchádzanie s produktom pri skladovaní, spracovaním, preprave a zneškodnení. Údaje sú neprenosné na iné produkty. Pokiaľ sa produkt s ostatnými materiálmi zmieša, premieša alebo spracuje, nemôžu sa údaje v tejto karte bezpečnostných údajov, pokiaľ nie je uvedené výslovne niečo iné, prenášať na takto zhotovený nový materiál.

Súčasné zákony a nariadenia musí príjemca našich výrobkov dodržiavať vo svojej vlastnej zodpovednosti.

(Údaje o nebezpečných obsahových látkach sa vždy preberajú z poslednej platnej Karty bezpečnostných údajov predchádzajúceho dodávateľa.)